

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Tilbakemelding fra Fylkesmannen i Nord- Trøndelag, tilsyn med eldreomsorgen- ventelister for sykehjemsplasser

Vi viser til brev fra helse- og omsorgsministeren i forrige uke. Fylkesmannen har spurt alle kommunene og fått svar fra 22 av 24 kommuner i vårt fylke.

Vi viser til vedlagte dokument som ble sendt statens helsetilsyn i går, men vil likevel kort oppsummere ventelistesituasjonen for vårt fylke. I tillegg vil vi gi opplysninger knyttet til status for utbyggingsplaner av sykehjemsplasser og omsorgsboliger i forhold til de som har "venteliste" og noen tall for fylket totalt sett.

"Ventelistesituasjonen":

Det er 8 kommuner i vårt fylke som opererer med begrepet venteliste. Pr i dag har to av disse innbyggere som venter på sykehjemsplass og andre typer botilbud.

Steinkjer kommune har 50 personer på venteliste fordelt med 17 til langtidsplass i sykehjem og 33 til andre typer opphold i institusjon eller andre typer botilbud. Tallene for Stjørdal er justert litt etter at vi skrev til helsetilsynet. Stjørdal har 63 på venteliste fordelt med 3 på langtidsplass i sykehjem og 60 på andre typer opphold i institusjon eller andre typer botilbud.

Det er dermed 14 av de spurte kommunene som ikke opererer med begrepet venteliste, men har en praksis der de har ukentlige vurderinger av behov gjennom såkalt inntaknemnd. Der vurderer de alle med behov for tjenester og vurderer hva de kan gi av alternative helsetilbud ut fra kommunens totale ressursituasjon. Noen kommuner beskriver at de innimellom må drive sykehjemmet med "overbelegg" for å få dekket behov for opphold i sykehjem.

Vi har gått gjennom svarene fra kommunene og hatt dialog med noen kommuner. Vårt inntrykk er at det blir gitt mye god helsehjelp i kommunene i vårt fylke, selv om ikke alle får helsehjelp via en sykehjemsplass.

Utbyggingsplaner:

Av de to kommuner som har ventelister så har Steinkjer foreløpig gjort vedtak om utbygging av 1 sykehjemsplass og 3 plasser i bofellesskap. De planlegger videre å sluttbehandle kommunedelplan for bistand og omsorg i januar 2011, og der vil det bli fokus på utbygging av sykehjemsplasser.

Stjørdal har vedtatt utbygging av 15 nye plasser i bokollektiv, og vil behandle sak om utbygging av sykehjemsplasser i løpet av våren 2011.

Det er totalt sett foreløpig gjort formelle politiske vedtak om utbygging av 5 plasser i sykehjem i vårt fylke, med henholdsvis to i Leksvik, to i Namdalseid og en i Steinkjer. Tallene vi har fått for omsorgsboliger fra kommunene viser at det er planlagt en utbygging av 75 plasser i omsorgsbolig eller bofellesskap i kommunene totalt sett i perioden frem til og med 2014.

Nøkkeltall for ressursbruk og dekningsgrader i vårt fylke sammenlignet med landet for øvrig (Kostra 2009):

- Har lavere ressursbruk på pleie og omsorg hva gjelder netto driftsutgifter av kommunenes totale budsjett, med i snitt 33,9 % mot landet for øvrig på 35,7.
- Bruker i snitt 500 kroner mindre pr innbygger som landet for øvrig.
- Prioriterer ressursbruk til hjemmeboende høyere enn snittet for landet for øvrig med 54 % mot 49 %. Det vil si at institusjonsdrift får mindre i vårt fylke enn snittet for landet for øvrig.
- 24,6 % av brukerne har omfattende bistandsbehov, mot 23,4 % i landet for øvrig.
- 22 % av innbyggerne over 80 år har omfattende bistandsbehov mot 11,7 % i landet for øvrig. Dette kan være en indikasjon på at terskelen for å få hjelp er høyere i vårt fylke enn i landet for øvrig.
- Bruker lite midler på aktivisering og støttetjenester med 3 % av pleie og omsorgstjenestens totalbudsjett, mot 5 % på landsbasis, noe som også er lavt.
- Det er en dekningsgrad totalt sett på 31 % på plasser i institusjon og heldøgns bemannet bolig i prosent av befolkningen over 80 år mot 28 % i snitt i landet for øvrig.
- Det er lav dekning av plasser for demente i skjermet enhet med en andel på 18,6% mot 23,5 % som snitt i landet for øvrig.

Fylkesmannen erfarer at det er variasjoner i ressursbruk mellom kommuner i vårt fylke også, og vårt budskap til kommunene har vært at de må analysere utfordringsbildet i sin egen kommune ut fra hvilke demografiske utfordringer de har og legge planer for utbygging av boligtilbud og tjenester som møter disse utfordringene. Vi har også kommunisert at de må legge strategiske kompetanseplaner for å sikre oppbygging av kompetanse de vil ha behov for i fremtiden.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag leser av avisoverskrifter at det regionale helseforetaket legger strategier for å skjære ned i antallet sengeplasser. Andre avisoverskrifter viser at kommuner også i vårt fylke også vil skjære i tilbudet i helse- og omsorgstjenesten i 2011. Det kan være en fare for at helsetilbudene totalt sett blir dårligere til innbyggerne i Nord-Trøndelag i tiden fremover og det bekymrer fylkesmannen.

Sluttkommentar rundt diskusjonen om sykehjem og generelt rundt rettssikkerhet:

Det er bra at sykehjem diskuteres i media, men diskusjonen får en litt feil retning og fokus med de siste mediaoppslagene. Diskusjonen rundt sykehjem bør nå fremover dreies mer over til å handle om hva sykehjemmene skal brukes til fremover. Slik utviklingen er i samfunnet der samhandlingsreformen får mer og mer fokus og kommunenes oppgaver endres så vil dette

kreve at bruken av sykehjemmene også endres. Sykehjemmene vil utvikles til å bli behandlingsinstitusjoner og ikke samme grad permanente botilbud. Det er positivt at intermediærenheter utvikles i samarbeid mellom helseforetak og kommunehelsetjeneste, men dette må ikke stoppe den viktige diskusjonen rundt innholdet i sykehjemmene og resten av omsorgstjenesten. Sykehjemmet vil fremover bli en viktig del av det helhetlige pasientforløpet for mange brukergrupper i befolkningen med ulike sykdommer.

Det som derfor vil kreve fokus fremover er hvorvidt kommunene blir i stand til å bygge opp alternative botilbud som erstatning fordi sykehjemmet får enda mer fokus på behandling.

Fylkesmannen vil generelt uttrykke bekymring knyttet til rettighetene til eldre i kommunene som trenger kommunale omsorgs- og botilbud. I hvilken grad kommuniserer kommunene klageretten godt nok til brukerne av tjenester, og i hvilken grad blir klager fanget opp av tjenesteyterne og kommunen? Dette er vår betraktning fordi vi som helsetilsyn får svært få klager på tjenester fra eldre i kommunene.

Vi mener det burde vært mer direkte forskriftsfesting som grunnlag for prioriteringene i kommunene. Hvis vi sammenligner med prioriteringsforskrifter i helseforetakene så er det kanskje også nå på tide å vurdere tilsvarende for de prioriteringer som skal gjennomføres ved tildeling av kommunale helse- og omsorgstjenester slik at en sikrer mer like vurderinger?

Vi har blitt orientert om at verdighetsgarantien skal vedtas av stortinget nå i høst, men vi er vel usikre på hvordan den kan påvirke tjenesteleveransene direkte på noen annen måte enn det kvalitetsforskriften har gjort. Disse forskriftene bør hjemles enda sterkere i lovverket, og kunne med fordel ha vært hjemlet sterkere både i forhold til helsepersonells forsvarlig yrkesutøvelse og forsvarlighetskravet til kommunale virksomheter som yter helsehjelp. Hvis det ikke skjer vil verdighetsgarantien trolig ikke bli godt nok fulgt opp med konkrete og reelle materielle rettigheter i kommunene.

Med hilsen

Inge Ryan
Fylkesmannen i Nord- Trøndelag

Torgeir Skevik
Seksjonsleder
Sosial-, helse- og barnevernavdelingen

Vedlegg: Brev av 9. november til Statens helsetilsyn

Kopi til:
Statens helsetilsyn Postboks 8128 Dep 0032 Oslo